

acest prilej, îi comunică că l-a vizitat pe Fr. Miklosich, care deţinuse catedra înaintea lui Jagić. Hasdeu îi ceruse lui I. Bogdan o prezentare a operei ilustrativului slavist, pentru a o publica în «Revista nouă», recent apărută sub direcţia sa. Într-adevăr, în anul următor (1889), cu prilejul împlinirii a 75 ani, a apărut în «Revista nouă» articolul lui I. Bogdan despre Franz Miklosich, «bătrînul şi simpaticul învăţat», relevînd «modestia şi liniştea cu care judecă dînsul totdeauna, nu numai lucrările altora, dar şi pe ale sale»¹. În aceeaşi revistă I. Bogdan va face aprecieri şi despre «frumoasele lucrări» ale lui L. Şăineanu, un alt elev al lui Hasdeu².

În scrisoarea sus menţionată, I. Bogdan apelează la Hasdeu să intervină la Titu Maiorescu, care între timp devenise ministru al instrucţiunii publice, pentru a-i aproba suma de 100 fl., necesară acoperirii cheltuielilor de deplasare la Petersburg.

Împrejurările în care I. Bogdan a părăsit Viena, după un an de studii, plecînd în Rusia, la recomandarea lui Jagić, pentru a învăţa bine limba rusă şi pentru a cerceta arhivele de acolo, sînt lămurite în documentata lucrare a lui D. P. Bogdan, fundamentată pe un bogat material inedit³.

Ajuns în septembrie 1888 la Petersburg, I. Bogdan s-a înscris şi a audiat timp de două semestre cursurile de istoria limbii literare ruse, neobulgară, dialectele slave, istoria literaturii bulgare, arta bizantină, limba slavă veche, lituaniană.

Între timp, în vara anului 1888, Hasdeu este preocupat de starea sănătăţii fiicei sale Iulia⁴, al cărei sfîrşit tragic din 17/28 septembrie a însemnat cea mai grea lovitură în viaţa marelui învăţat.

I. Bogdan îi scrie din Petersburg la sfîrşitul anului (28 decembrie 1888)⁵, ca «unui drag binevoitor al meu», căruia are să-i dea «o mică socoteală despre ce am făcut aici în acest an». Desigur că I. Bogdan s-a referit şi la momentul cel mai dureros din viaţa lui Hasdeu, căci ceea ce a pierdut «nimenea nu vă poate întoarce», recomandîndu-i uitarea, «leacul tuturor boalelor omeneşti», pentru a avea «acea linişte şi seninătate a minţii, preţioasă şi nouă ca şi Dv. pentru continuarea lucrărilor».

Trecînd la programul său de specializare, Bogdan îi aduce la cunoştinţă că a învăţat bine limba rusă, pe care o vorbeşte «aproape fluent». Ca şi în cazul studiilor de la Viena, îl informează despre cursurile urmate, în special despre istoria limbii ruse predată de Sobolevski, «un tînăr, dar foarte bun profesor». Nu aceleaşi aprecieri are despre cursul de limba bulgară modernă şi de istoria literaturii vechi bulgare, predate de P. Sîrcu. I. Bogdan, referindu-se la o conversaţie avută cu Hasdeu la Viena, probabil în primăvara anului 1888, cînd acesta îi vorbise «frumos despre Sîrcu», îi scrie că este nevoit să-l contrazică, deoarece este un «profesor mediocre».

Într-o altă scrisoare⁶, cu data de 3 mai 1889, I. Bogdan este preocupat din nou de aceeaşi persoană; Hasdeu intenţionase să-l aducă pe P. Sîrcu

¹ «Revista nouă», II (1889), p. 111—115. Vezi şi G. Mihăilă, *Din legăturile lui Fr. Miklosich cu A. I. Odobescu, B. P. Hasdeu şi Ioan Bogdan*, Rsl, XII (1965), p. 239.

² «Revista nouă», p. 428.

³ D. P. Bogdan, *Legăturile...*, p. 184—186. Vezi şi scrisoarea nr. 1 a lui I. Bogdan către I. Bianu, p. 213.

⁴ Arh. St. Fond Hasdeu. Vezi Corespondenţa de la Paris a lui L. Şăineanu, CCCLXXXIV, 1281—1295 (anii 1887—1888).

⁵ Anexa III. Arh. St. Fond Hasdeu, LV-565.

⁶ Vezi Anexa V. *Ibidem*, LV-564.